

Дата: 23.02.2023

Група 13

Урок 9

Тема: Людина і держава

Мета: з'ясувати витоки прав людини; визначити роль держави у забезпеченні прав людини.

Хід уроку

Права людини – це визнані світовим співтовариством блага й умови життя, яких може домагатися особа від держави і суспільства, в яких вона живе, та забезпечення яких реальне в умовах досягнутого людством прогресу.

Мало лише мати та знати свої права. Це важливо для кожної без перебільшення людини, **аби:**

- розпізнавати ситуації порушення прав людини/дитини;
- вміти захищати свої права і права інших осіб,
- відчувати і демонструвати нетерпимість до порушення прав людини та зневажання людської гідності

Основоположні права людини були закріплені у **Декларації прав людини**, яка була прийнята **10 грудня 1948 року**. 30 статей Декларації торкаються основних прав людини визначають права і свободи. Перші статті визначають громадянські права: право на життя, право на рівність життя, свободу, свободу від катувань, рабства тощо. Наступні кілька статей визначають право на рівність перед законом, визнання правосуб'єктності, право на презумпцію невинності, та ін. Статті 12-15 визначають право на недоторканість особистого життя, на громадянство, свободу пересування.

Також Декларація визначає низку соціально-економічних прав і свобод: як-то свобода переконань, слова, участі у мирних зібраннях, право на участь в управлінні, на дозвілля, відпочинок, життєвий рівень тощо.

Що визначає права людини? Як їх класифікують?

Можна виділити **3 основні ознаки прав людини** (не приймайте за права ваші особисті бажання)

1. По перше, це не просто певні можливості, що необхідні людині для життя і розвитку, а те (тобто блага), яких вона може домагатися від держави.
2. Ці блага мають бути визнаними світовим співтовариством.
3. Забезпечення їх має бути реальним (об'єктивно можливим).

Ми вже знаємо, що кожна людина володіє невід'ємними правами – правами людини. І реалізовувати їх вона може лише за умови проживання в суспільстві, де існують певні правила та закони. До того ж у такому суспільстві державна влада є обмеженою принципами правової держави та, зокрема принципом верховенства права.

Принцип правової держави передбачає існування взаємної відповідальності людини і влади, тобто своєрідної домовленості - коли людина має дотримуватися законів, але й держава зобов'язується надавати кожному з нас відповідні умови для реалізації нами своїх прав та свобод. Арбітром у такій домовленості виступає суд, який має повноваження

вирішувати суперечки у відносинах між людиною та людиною, а також людиною та державною владою.

Правова держава передбачає, що кожен з її членів дотримується певних правил. До того ж існує необхідність у взаємному контролі – саме тому органи державної влади мають стежити за тим, щоб люди не порушували встановлені правила, а люди мають контролювати те, що робить державна влада.

Що стосується принципу верховенства права, то він існує тоді, коли відносини між людьми та відносини людини і держави регламентуються виключно системою права – конституцією та законами.

В такому випадку, жодна особа чи органи влади (окрім Верховної Ради України як найвищого законодавчого), не може самовільно скасовувати чи змінювати встановлені правила. До того ж цей принцип передбачає що жоден підзаконний акт (наказ, розпорядження, інструкція тощо) не може суперечити Конституції та законам, які прийняв парламент. Варто згадати, що і ці закони повинні не повинні суперечити правам людини та основоположним свободам.

Яким чином відповідає держава за дотримання, захист та забезпечення прав і свобод людини?

Спершу звернемось до документу ООН, що коротко називають **Декларацією ООН від 9 грудня 1998 року:**

Звернемо увагу на те, що відповідно до статті другої: «Кожна держава несе основну відповідальність та обов'язок захищати, заохочувати та здійснювати усі права людини та основоположні свободи, зокрема шляхом прийняття таких засобів, які можуть знадобитись для створення усіх ... умов ... необхідних для ... того, щоб усі особи ... мали можливості користуватися всіма цими правилами і свободами на практиці».

Таким чином, стає зрозумілим, якщо права гарантують кожній людині її особисту свободу, то для держави права людини - це обов'язок. До того ж права людини визначають межі, в яких може діяти державний орган при виконанні своїх повноважень.

Найважливішим універсальним документом з прав людини є **Загальна декларація прав людини, прийнята в 1948 році Генеральною Асамблеєю ООН.**

До того ж важливими є Міжнародний пакт про громадянські і політичні права та Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, які вступили в силу в 1976 році і є головними юридично обов'язковими документами, які застосовуються в усьому світі. Обидва пакти були розроблені з метою розширення прав, викладених у Загальній декларації і разом з нею вони становлять Міжнародний Білль про права людини.

Міжнародні конвенції: Про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, Конвенція проти тортур та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих людську гідність видів поведінки і покарання, Конвенція про права дитини, Про захист прав усіх працівників-мігрантів і членів їхніх сімей, Про права

осіб з інвалідністю, Конвенція для захисту осіб від насильницьких зникнень та інші.

Урок 10

Тема: Практичне заняття № 2. «Чому права і свободи людини є основою демократії?»

Мета: аргументовано довести тезу, що «права і свободи людини – це основа демократії»; сформувати в учнів практичні навички роботи із Конституцією України.

Хід уроку

Конституція України - Розділ II

ПРАВА, СВОБОДИ ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

<https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-ii>

Згадаємо

1. Що таке права людини?
2. Які покоління прав людини ви знаєте?

Працюємо із Конституцією України

1. Опрацюйте розділ II Конституції України та складіть таблицю, вписавши кілька прикладів негативних і позитивних прав людини, зазначивши номер відповідної статті.

Права і свободи людини і громадянина в Конституції України

Позитивні	Негативні

2. Які документи закріплюють права людини на міжнародному рівні?

Формуємо навички

Сьогодні серед частини наших громадян, побутує думка, що права людини – це виключно справа держави й людині не треба цим перейматись.

Визначіть власну позицію («згоден/згодна», «не згоден/не згодна», «це складне для мене питання» щодо такого проблемного запитання)

Чи залежить реалізація й захист прав людини від її особистої ініціативи?

Обґрунтуйте свою позицію, записавши 2-3 аргументи.

Думаємо та аргументуємо свої відповіді

Оберіть одне із запитань і дайте обґрунтовану відповідь на нього.

1) Чи будь-яку несправедливість можна пояснити мовою прав людини?

Чому?

2) Чи є права людини основою демократії? Чому?

3) Чому права людини вважають загальнолюдською цінністю?

Підсумок (дайте відповіді на запитання нижче)

1. Що я вже знаю про права і свободи людини?
2. Як можна використати ці знання і уміння в житті?

Домашнє завдання:

***ПІДРУЧНИК:** Васильків І. Д. Громадянська освіта. Інтегрований курс, рівень стандарту: підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. // І. Д. Васильків, В. М. Кравчук, О. А. Сливка, І. З. Танчин, Ю. В. Тимошенко, Л. М. Хлипавка. – Тернопіль: Астон, 2018. – 256 с.*

1. Опрацювати ст. 43-45 та ст. 45-49 підручника
2. Виконати практичну роботу № 2 у робочому зошиті

**Виконані завдання надсилайте мені на електронну пошту
natasha_poltavets@ukr.net. до 28.02.2023!!!
У темі листа **ОБОВ'ЯЗКОВО**
вказати ПІБ, номер групи, номер уроку і дату.**
